

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.6.35>

SPÓR PUBLICZNOPRAWNY I SPÓR ADMINISTRACYJNOPRAWNY: STOSUNEK KATEGORII

Oleg Kurko

student Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-0876-1146

olehkurko@ukr.net

Adnotacja. Artykuł poświęcono analizie przepisów prawnych, sądowych i naukowych dotyczących istoty kategorii „spór publicznoprawny” i „spór administracyjnoprawny” w celu zidentyfikowania ich stosunku między sobą. Znaczenie rozpatrzenia podniesionej kwestii wynika z faktu, że do czasu przyjęcia Kodeksu Sądownictwa Administracyjnego Ukrainy aktywnie prowadzono polemikę naukową dotyczącą terminologicznej pewności wymiaru sprawiedliwości administracyjnej (proces administracyjny, procedura administracyjna itp.) i jej instytucji. Po jego przyjęciu znaczenie kwestii istoty konfliktów prawnych, których rozwiązanie jest jurysdykcją sądów administracyjnych, nie zniknęło, ponieważ konflikty między podmiotami rządzącymi a podmiotami podległymi można nazwać zarówno „sporem publicznoprawnym” (w rozumieniu Kodeksu Sądownictwa Administracyjnego Ukrainy), jak i „sporami zarządczymi”, „sporami powstającymi w sferze zarządzania”, „sporami administracyjnoprawnymi”, „sporem administracyjnoprawnym”. Stwierdzono, że zgodnie z podejściem legislacyjnym głównym znakiem sporu publicznoprawnego jest obecność w spornych relacjach podmiotu – przedstawiciela administracji publicznej. Doktryna sądowa precyzuje ten przepis systemem cech definiujących charakterystycznych dla tego typu sporu prawnego, odróżniających go od innych sytuacji konfliktowych (spornych).

Słowa kluczowe: sądy administracyjne, spór administracyjnoprawny, konflikt prawny, spór publicznoprawny, pewność terminologiczna, jurysdykcja sądów administracyjnych.

PUBLIC-LEGAL DISPUTE AND ADMINISTRATIVE-LEGAL DISPUTE: RELATIONSHIP OF CATEGORIES

Oleg Kurko

Applicant of the Scientific Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-0876-1146

olehkurko@ukr.net

Abstract. The article is devoted to the analysis of legislative, judicial and scientific provisions on the essence of the categories of "public law dispute" and "administrative law dispute" to identify their relationship with each other. The relevance of the consideration of the raised issue is due to the fact that by the time the Code of Administrative Proceedings of Ukraine was adopted, there was an active scientific debate on the terminological certainty of administrative justice (administrative process, administrative procedure, etc.) and its institutions. After its adoption, the relevance of the issue of the essence of legal conflicts, the resolution of which is the jurisdiction of administrative courts, was not lost, because conflicts between ruling subjects and subordinate persons can be referred to as a "public law dispute" (in the understanding of the Code of Administrative Proceedings of Ukraine) and "administrative disputes", "disputes arising in the field of management", "administrative and legal disputes". It has been established that, according to the legislative approach, the leading sign of a public law dispute is the presence of a subject-representative of public administration in a disputed relationship. Judicial doctrine clarifies this provision with a system of defining features characteristic of this type of legal dispute, delimiting it from other conflict (controversial) situations.

Key words: administrative courts, administrative-legal dispute, jurisdiction of administrative courts legal conflict, public-law dispute, terminological certainty.

ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИЙ СПІР ТА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СПІР: СПІВВІДНОШЕННЯ КТЕГОРІЙ

Oleg Kurko

здобувач Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-0876-1146

olehkurko@ukr.net

Анотація. Статтю присвячено аналізу законодавчих, судових та наукових положень щодо сутності категорій «публічно-правовий спір» та «адміністративно-правовий спір» задля виявлення їхнього співвідношення між собою. Актуальність розгляду піднятого питання обумовлена тим, що до моменту прийняття КАС України активно велась наукова полеміка щодо термінологічної визначеності адміністративної юстиції (адміністративного про-

цесу, адміністративної процедури тощо) та її інститутів. Після його прийняття актуальність питання про сутність правових конфліктів, розв'язання яких є юрисдикцією адміністративних судів не втратилась, адже конфлікти між владарюючими суб'єктами й підвладними особами можна йменувати як «публічно-правовий спір» (у розумінні КАС України), так і «управлінські спори», «спори, що виникають у сфері управління», «адміністративно-правові суперечки», «адміністративно-правовий спір». Виявлено, що згідно з законодавчим підходом, провідною ознакою публічно-правового спору є наявність у спірних відносинах суб'єкта-представника публічної адміністрації. Судова доктрина уточнює це положення системою характерних для цього різновиду правового спору визначальних рис, що відмежовують його від інших конфліктних (спірних) ситуацій.

Ключові слова: адміністративні суди, адміністративно-правовий спір, правовий конфлікт, публічно-правовий спір, термінологічна визначеність, юрисдикція адміністративних судів.

Постановка проблеми. Впровадження у правовий простір України адміністративного судочинства стало одним зі знакових здобутків наукових пошуків і законотворчості за всі роки її незалежності. Ця подія є реалізацією об'єктивних потреб демократичного розвитку суспільства щодо захисту прав громадян у випадках їх порушення публічною адміністрацією. Фактичний вираз вона знайшла у створенні адміністративних судів (Колпаков, 2018: 28), які покликані здійснювати справедливе, неупереджене та своєчасне вирішення спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень (Кодекс адміністративного судочинства України, 2005).

До моменту прийняття КАС України активно велась наукова полеміка щодо термінологічної визначеності адміністративної юстиції (адміністративного процесу, адміністративної процедури тощо) та її інститутів. Після його прийняття актуальність питання про сутність правових конфліктів, розв'язання яких є юрисдикцією адміністративних судів не втратилась, адже конфлікти між владарюючими суб'єктами й підвладними особами можна йменувати як «публічно-правовий спір» (у розумінні КАС України), так і «управлінські спори», «спори, що виникають у сфері управління», «адміністративно-правові суперечки», «адміністративно-правовий спір».

Тому **метою цієї статті** є аналіз законодавчих, судових та наукових положень щодо сутності категорій «публічно-правовий спір» та «адміністративно-правовий спір» задля виявлення їхнього співвідношення між собою.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Представлена до аналізу тематика опосередковано розкривається у межах праць таких вчених як: М. Гаврильців, А. Гасанова, А. Зеленцов, О. Зельдіна, В. Колпаков, Г. Лук'янова, О. Пасенюк, Н. Писаренко, І. Погрибніченко, Л. Сало, І. Сенюта, О. Сkochиляс-Павлів, В. Сьоміна, Г. Ткач, Н. Хлібороб, О. Хрімлі, Д. Чечот, А. Школик та інших. Проте наукова дискусія щодо означення характерних ознак юридичних конфліктів, які належить вирішувати в порядку адміністративного судочинства досі триває, що свідчить про доцільність здійснення наукових пошуків у цьому напрямі.

Виклад основного матеріалу. Порядок здійснення адміністративного судочинства встановлюється Конституцією України, КАС України та міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України (Кодекс адміністративного судочинства України, 2005). Так положеннями КАС України передбачено, що адміністративні суди вирішують публічно-правові спори. У розумінні законодавців ним є той, у якому хоча б одна сторона здійснює публічно-владні управлінські функції, в тому числі на виконання делегованих повноважень, і спір виник у зв'язку із виконанням або невиконанням такою стороною зазначених функцій; або хоча б одна сторона надає адміністративні послуги на підставі законодавства, яке уповноважує або зобов'язує надавати такі послуги виключно суб'єкта владних повноважень, і спір виник у зв'язку із наданням або ненаданням такою стороною зазначених послуг; або хоча б одна сторона є суб'єктом виборчого процесу або процесу референдуму і спір виник у зв'язку із порушенням її прав у такому процесі з боку суб'єкта владних повноважень або іншої особи (Кодекс адміністративного судочинства України, 2005).

З наведеного чітко відстежується позиція законодавця: провідна ознака публічно-правового спору – наявність у спірних відносинах суб'єкта-представника публічної адміністрації. Однак слід враховувати, що сама по собі участь у спорі суб'єкта владних повноважень не дає підстав ототожнювати спір з публічно-правовим і відносити його до справ адміністративної юрисдикції (Про визнання протиправними та скасування в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань реєстраційних дій, 2018). Зокрема позиція Великої Палати Верховного Суду в Постанові «Про визнання недійсним наказу щодо заходів, пов'язаних із наслідками виявлення нікчемних правочинів (договорів, операцій) за вкладними операціями» від 16 травня 2018 року № 910/17448/16, 12-17гс18 вказує на те, що помилковим є поширення юрисдикції адміністративних судів на всі спори, стороною в яких є суб'єкт владних повноважень, оскільки при вирішенні питання про розмежування компетенції судів щодо розгляду адміністративних і господарських справ недостатньо застосовувати виключно формальний критерій – визначення суб'єктного складу спірних правовідносин (участь у них суб'єкта владних повноважень), тоді як визначальною ознакою для правильного вирішення спору є характер правовідносин, з яких виник спір (Про визнання недійсним наказу щодо заходів, пов'язаних із наслідками виявлення нікчемних правочинів (договорів, операцій) за вкладними операціями, 2018; Погрибніченко, 2018). Публічно-правовий спір, на який поширюється юрисдикція адміністративних судів, є спором між учасниками публічно-правових відносин і стосується саме цих відносин. Уточнимо, що приватноправові відносини вирізняються наявністю майнового чи немайнового, особистого інтересу учасника. Спір має приватноправовий характер, якщо він, головним чином, зумовлений

порушенням або загрозою порушення приватного права чи інтересу конкретного суб'єкта, що підлягає захисту в спосіб, передбачений законодавством для сфери приватноправових відносин, навіть якщо позивач намагається захистити своє порушене приватне право через оскарження управлінських дій суб'єктів владних повноважень (Про визнання протиправними та скасування в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань реєстраційних дій, 2018; Погрібніченко, 2021).

Відтак, публічно-правовий спір є видом правового спору, для якого характерні такі ознаки: спір виникає з публічно-правових відносин; сторонами спору є суб'єкти публічно-правових відносин, серед яких особливим правовим статусом наділені органи публічної адміністрації; сфера виникнення спору зумовлена реалізацією публічного інтересу; предметом спору є рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів публічно-правових відносин, які порушують або можуть порушити права, свободи та інтереси інших суб'єктів (Ухвала Київського окружного адміністративного суду, 2021).

Отже, можемо узагальнити, що з позиції судової практики публічно-правовий спір розкривається через систему характерних для цього різновиду правового спору визначальних рис, що відмежовують його від інших конфліктних (спірних) ситуацій.

Примітним є те, що судова практика активно використовує напрацювання адміністративної науки. Це навіть попри те, що у юридичній літературі відсутній єдиний підхід до визначення публічно-правових спорів (Гаврильців, Лук'янова, 2019). Зокрема вищенаведені характерні риси публічно-правового спору висвітлені в Ухвалі Київського окружного адміністративного суду про відмову у відкритті провадження в адміністративній справі 29 жовтня 2021 р. № 320/13665/21 (Ухвала Київського окружного адміністративного суду, 2021). Однак звернувшись до наукової літератури, можемо виявити що ці положення були оприлюднені у 2009 році у практичному посібнику авторства Л. Сало, І. Сенюта, Н. Хлібороб та А. Школик (Сало, Сенюта, Хлібороб, Школик, 2009).

При цьому слід додати, що як показує досвід, визначення публічно-правового спору за допомогою таких категорій, як «публічно-правові відносини», «публічний інтерес» на практиці не створює достатньої визначеності, що дозволяє чітко відмежувати даний вид спорів через відсутність в юридичній науці єдиного підходу до визначення самого поняття «публічний» (Зельдіна, Хрїмлі, 2020).

Так В. Авер'янов зазначає, що виникнення публічно-правового спору є відповідною правовою реакцією на конфліктну ситуацію, яка відображає сутність об'єктивних і суб'єктивних суперечностей, що склалися й виявляються в протистоянні сторін; це така ситуація, коли сторона правових відносин, які виникли у сфері виконавчої влади чи місцевого самоврядування, досягаючи поставленої мети, допускає вторгнення в реалізацію суб'єктивних прав іншої сторони або створює умови, за яких стає неможливою реалізація таких прав. Факт існування конфліктної ситуації сам по собі не породжує публічно-правовий спір. Останній виникає лише після вчинення юридично значущих дій, спрямованих на вирішення конфліктної ситуації, яка виникла в конкретних матеріальних правовідносинах, коли одна зі сторін приймає рішення просити допомоги та втручання третьої сторони, яка зможе вирішити вказаний спір. Третьою особою при цьому може виступити як суд, так і інші особи (Пасенюка, 2009: 258). Схожу думку висловлюють інші вчені. Наприклад, Н. Хлібороб зазначає, що публічно-правовий спір є наслідком виникнення правовідносин конкретного характеру «орган публічної влади (посадова особа) – невіддільний суб'єкт публічно-правових відносин», «орган публічної влади (посадова особа) – орган публічної влади (посадова особа)», «орган публічної влади – публічний службовець» конфліктного типу. Ці відносини є самостійними за своїм значенням і правовою природою, проте похідними від неконфліктних правовідносин, у яких беруть участь багато різних суб'єктів публічних галузей права (Хлібороб, 2010). Натомість А. Гасанова розмежовує правовий конфлікт у діяльності органів виконавчої влади та публічно-правовий спір, обмежуючи останній його визнанням як предмета судової адміністративної юрисдикції (Гасанова, 2011: 29; Скочиляс-Павлів, 2014: 124).

Відповідно, окремі науковці розглядають публічно-правові спори як протиборство, що виникає між учасниками правовідносин у публічно-правовій сфері між певними суб'єктами, одним з яких обов'язково є суб'єкт владних повноважень (Гаврильців, Лук'янова, 2019: 137) або ж як похідні відносини неконфліктного характеру, що потребують вирішення незацікавленим суб'єктом (адміністративним судом).

Уточнимо, що окремі науковці (Писаренко, Сьоміна, 2011) вважають, що закріплені в КАС дефініції не дозволяють сформулювати повне уявлення про ознаки тих юридичних конфліктів, які належить вирішувати в порядку адміністративного судочинства, тому наукова доктрина справедливо апелює конструкцією «адміністративно-правовий спір».

За думкою Г. Ткач адміністративно-правовий конфлікт переростає в адміністративно-правовий спір тоді, коли громадянин (юридична особа) усвідомлює, що зовнішня поведінка суб'єкта владних повноважень, виражена в правових актах, інших владних діях або в бездіяльності, спрямована проти нього, створює перешкоди для задоволення законних прав та інтересів. Таке усвідомлення спонукає особу подати офіційне звернення (адміністративний позов) до адміністративного суду, який уповноважений вирішити такий спір, втрутитись у протистояння правових позицій (Скочиляс-Павлів, 2014; Ткач, 2021).

Н. Писаренко та В. Сьоміна відзначають, що «адміністративно-правовий спір» може об'єднувати ознаки, характерні для правових конфліктів, розв'язання яких як у судовому, так і в адміністративному порядку потребує запровадження спеціальних правил (Писаренко, Сьоміна, 2011: 8). Г. Ткач вважає, що використання в КАС України терміна «адміністративно-правовий спір» було б більш виправданим, оскільки юридичне питання, покладене в основу спору, є питанням адміністративного права. Окрім цього, сама назва

кодексу вказує на специфіку предмета спору (сфера дії норм адміністративного права) та особливий порядок його вирішення – адміністративне судочинство (Скочиліас-Павлів, 2014; Ткач, 2021). Тобто досі актуальною залишається позиція Д. Чечота (Чечот, 1973) переконливо обґрунтована ще в 1973 р., за якою найкраще відбиває специфіку правового конфлікту особи з державою поняття «адміністративно-правовий спір» (Писаренко, Сьоміна, 2011: 10).

На переконання Н. Писаренко та В. Сьоміної (Писаренко, Сьоміна, 2011) в українському законодавстві придатною для оперування конструкцію «адміністративно-правовий спір» в широкому значенні, якою мають охоплюватися всі спори, зумовлені «публічною діяльністю представників влади, крім тих, щодо яких чинним законодавством встановлено інший порядок вирішення» (Зеленцов, 2001). При цьому термін «адміністративний» у запропонованій конструкції підкреслює не галузеву належність правовідносин, з яких виник спір, а те, що підставою для його виникнення є адміністративна (управлінська) діяльність суб'єкта владних повноважень (Писаренко, Сьоміна, 2011).

Отже, адміністративно-правовий спір можна розглядати як: 1) синонім до категорії «публічно-правовий спір»; 2) різновид публічно-правового спору, який підлягає розгляду адміністративним судом; 3) усі процедурні та процесуальні спори з публічною адміністрацією.

Висновки. З огляду на те, що адміністративні суди наділені можливістю розгляду всіх публічно-правових спорів, окрім тих щодо яких встановлюється інший порядок розгляду, на нашу думку, це спонукає до висновку про наявність його різновидів, одним із яких є адміністративно-правовий спір. Проте вищенаведений матеріал також дозволяє визначити і протилежне. Зокрема якщо розглядати публічно-правовий спір як спір, позовні вимоги в якому ґрунтуються на нормах публічного права (Погрибніченко, 2021: 166), то логічним буде висновок, що адміністративно-правовий спір є процедурним спором з публічною адміністрацією.

Однак слід зауважити, що проведене дослідження дозволяє констатувати, що наукова полеміка щодо термінологічної визначеності юридичних конфліктів, які належить вирішувати в порядку адміністративного судочинства не впливає на реалізацію процедур його здійснення.

Список використаних джерел:

1. Гаврильців М., Лук'янова Г. Поняття та юридична природа спорів, що розглядаються в порядку адміністративного судочинства. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 5. С. 136–141.
2. Гасанова А. Адміністративно-правові засади вирішення конфліктів в діяльності органів виконавчої влади : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07; О., 2011. 215 с.
3. Зеленцов А. Административно-правовой спор (теоретикометодологические подходы к исследованию). *Правоведение*. 2001. № 1. С. 131-136.
4. Зельдіна О., Хрімлі О. Судовий захист прав суб'єктів підприємництва: теоретичні і практичні аспекти. *Шостий апеляційний адміністративний суд*. 2020. URL: <https://baas.gov.ua/ua/proekty/articles/h/1139-sudovij-zakhist-prav-sub-ektiv-pidpriemnistva-teoretichni-i-praktichni-aspekti.html>
5. Кодекс адміністративного судочинства України: від 06.07.2005 № 2747-IV.
6. Колпаков В. Адміністративне судочинство: співвідношення з адміністративним процесом і предметом адміністративного права. *Право України*. 2018. №2. С. 26–38.
7. Пасенюка О. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України. К. : Юрінком Інтер, 2009. 704 с.
8. Писаренко Н., Сьоміна В. Адміністративно-правові спори (удосконалення порядку вирішення) : монографія. Х. : Право, 2011. 136 с.
9. Погрибніченко І. К вопросу об определении понятия административных дел, связанных с обжалованием индивидуальных актов. *Право и политика*. 2018. № 3. С. 118–123.
10. Погрибніченко І. Адміністративні справи, пов'язані із оскарженням індивідуальних актів: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07; НДПП. Київ, 2021. 217 с.
11. Про визнання недійсним наказу щодо заходів, пов'язаних із наслідками виявлення нікчемних правочинів (договорів, операцій) за вкладними операціями: Постанова від 16.05.2018 р. № 910/17448/16, 12-17гс18. *ЛігаЗакон*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/V5182238>
12. Про визнання протиправними та скасування в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань реєстраційних дій: Постанова Верховного Суду від 04.09.2018 р. № 826/1934/17, К /9901/47078/18. *ЛігаЗакон*. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/V5181648.html
13. Про визнання протиправними та скасування в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань реєстраційних дій: Постанова Верховного Суду від 04.09.2018 р. № 826/1934/17, К /9901/47078/18. *ЛігаЗакон*. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/V5181648.html
14. Про відмову у відкритті провадження в адміністративній справі 29 жовтня 2021 року Київ № 320/13665/21: Ухвала Київського окружного адміністративного суду. *Youcontrol*. URL: <https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/court-document/100712168/>
15. Сало Л., Сенюта І., Хлібороб Н., Школик А. Способи вирішення публічно-правових спорів з органами влади: практ. Посібник. Дрогобич: Коло, 2009. 112 с.
16. Скочиліас-Павлів О. Публічно-правовий спір як предмет розгляду в адміністративних судах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2014. № 9-2. Т.1 С. 123–126.
17. Ткач Г. Поняття та природа адміністративно-правового спору. *Ahmerov*. 2021. URL: <http://www.ahmerov.com>.

18. Хлібороб Н. Теоретико-правові аспекти сутності публічно-правових спорів. *Держава та регіони : науково-виробничий журнал*. 2010. № 3. С. 214–220.
19. Чечот Д. Административная юстиция (теоретические проблемы). Л.: Изд-во ЛГУ, 1973. 135 с.

References:

1. Havryltsiv, M., Lukianova, H. (2019). Poniattia ta yurydychna pryroda sporiv, shcho rozghliadaiutsia v poriadku administratyvnoho sudochynstva [Concept and legal nature of disputes considered in the order of administrative proceedings]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. № 5. pp. 136–141. [in Ukrainian].
2. Hasanova, A. (2011). Administratyvno-pravovi zasady vyrishennia konfliktiv v diialnosti orhaniv vykonavchoi vlady [Administrative and legal principles of conflict resolution in the activities of executive authorities]: dys. ... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.07; O. 215 p. [in Ukrainian].
3. Zelencov, A. (2001). Administrativno-pravovoj spor (teoretikometodologicheskie podhody k issledovaniju) [Administrative and legal dispute (theoretical and methodological approaches to research)]. *Pravovedenie*. № 1. pp. 131-136. [in Russian].
4. Zeldina, O., Khrimli, O. Sudovi zakhyst prav subiektiv pidpriemnytstva: teoretychni i praktychni aspekty [Judicial protection of the rights of business entities: theoretical and practical aspects]. Shostyi apeliatsiyni administratyvnyi sud. 2020. URL: <https://6aas.gov.ua/proekty/articles/h/1139-sudovij-zakhist-prav-sub-ektiv-pidpriemnytstva-teoretichni-i-praktychni-aspekty.html> [in Ukrainian].
5. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [Administrative Judicial Code of Ukraine]: vid 06.07.2005 № 2747-IV. [in Ukrainian].
6. Kolpakov, V. Administratyvne sudochynstvo: spivvidnoshennia z administratyvnym protsesom i predmetom administratyvnoho prava [Administrative justice: relationship with the administrative process and the subject of administrative law]. *Pravo Ukrainy*. 2018. №2. S. 26–38. [in Ukrainian].
7. Paseniuka, O. Naukovo-praktychnyi komentar Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [Scientific and practical commentary on the Code of Administrative Procedure of Ukraine]. K.: Yurinkom Inter, 2009. 704 s. [in Ukrainian].
8. Pysarenko, N., Somina, V. Administratyvno-pravovi spory (udoskonalennia poriadku vyrishennia) [Administrative and legal disputes (improvement of the resolution procedure)]: monohrafiia. Kh.: Pravo, 2011. 136 p. [in Ukrainian].
9. Pogribnichenko, I. (2018). K voprosu ob opredelenii ponjatija administrativnyh del, svyazannyh s obzhalovaniem individual'nykh aktov [To the question of determining the concept of administrative cases connected with the appeal of individual acts]. *Pravo i politika*. № 3. pp. 118–123. [in Russian].
10. Pohribnichenko, I. (2021). Administratyvni spravy, poviazani iz oskarzhenniam indyvidualnykh aktiv [Administrative cases related to the appeal of individual acts]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07; NDIPP. Kyiv. 217 p. [in Ukrainian].
11. Pro vyznannia nediisnym nakazu shchodo zakhodiv, poviazanykh iz naslidkamy vyjavlennia nikchemnykh pravochyniv (dohovoriv, operatsii) za vkladnymy operatsiiamy [On the invalidation of the order regarding measures related to the consequences of the discovery of void transactions (agreements, transactions) under investment transactions]: Postanova vid 16.05.2018 r. № 910/17448/16, 12-17hs18. LihaZakon. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/VS182238> [in Ukrainian].
12. Pro vyznannia protypravnymy ta skasuvannia v Yedynomu derzhavnomu reiestri yurydychnykh osib, fizychnykh osib - pidpriiemstv ta hromadskykh formuvan reiestratsiinykh dii [On recognition as illegal and cancellation of registration actions in the Unified State Register of legal entities, natural persons - entrepreneurs, and public formations]: Postanova Verkhovnoho Sudu vid 04.09.2018 r. № 826/1934/17, K /9901/47078/18. LihaZakon. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VS181648.html [in Ukrainian].
13. Pro vyznannia protypravnymy ta skasuvannia v Yedynomu derzhavnomu reiestri yurydychnykh osib, fizychnykh osib - pidpriiemstv ta hromadskykh formuvan reiestratsiinykh dii [On recognition as illegal and cancellation in the Unified State Register of legal entities, natural persons - entrepreneurs and public formations of registration actions]: Postanova Verkhovnoho Sudu vid 04.09.2018 r. № 826/1934/17, K /9901/47078/18. LihaZakon. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VS181648.html [in Ukrainian].
14. Pro vidmovu u vidkrytti provadzhennia v administratyvni spravi 29 zhovtnia 2021 roku [On the refusal to open proceedings in an administrative case on October 29, 2021]. Kyiv № 320/13665/21: Ukhvala Kyivskoho okruzhnoho administratyvnoho sudu. Youcontrol. URL: <https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/court-document/100712168/> [in Ukrainian].
15. Salo, L., Seniuta, I., Khliborob, N., Shkolyk, A. Sposoby vyrishennia publichno-pravovykh sporiv z orhanamy vlady: prakt. posibnyk [Ways to resolve public legal disputes with authorities: practice]. Drohobych: Kolo, 2009. 112 p. [in Ukrainian].
16. Skochylias-Pavliv, O. (2014). Publichno-pravovyi spir yak predmet rozghliadu v administratyvnykh sudakh [Public-law dispute as a subject of consideration in administrative courts]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. № 9-2. T.1 pp. 123–126. [in Ukrainian].
17. Tkach, H. (2021). Poniattia ta pryroda administratyvno-pravovoho sporu [Concept and nature of administrative-legal dispute]. *Ahmerov*. URL: <http://www.ahmerov.com>. [in Ukrainian].
18. Khliborob, N. (2010). Teoretyko-pravovi aspekty sutnosti publichno-pravovykh sporiv [Theoretical and legal aspects of the essence of public legal disputes]. *Derzhava ta rehiony: naukovo-vyrobnychiy zhurnal*. № 3. pp. 214–220. [in Ukrainian].
19. Chechot, D. (1973). Administrativnaja justicija (teoreticheskie problemy). L.: Izd-vo LGU. 135 p. [in Russian].